

Solidarni z Węgrami

Pomoc gdańszczyzan
dla powstańców
węgierskich w 1956 r.

In solidarity with Hungary

Gdańsk residents helping
Hungarian insurgents in 1956

Szolidaritásban a magyarokkal

Gdańsk lakóinak segítsége
a magyar felkelők számára
1956-ban

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Instytut Liszta
Węgierskie Centrum Kultury Warszawa

▲ Ulice Budapesztu w 1956 r.
(Fot. Wiktor Janik, zbiory PAP)

EN | Streets of Budapest in
1956 (photo by Wiktor
Janik, PAP archive)

HU | Budapest utcái
1956-ban. (Fénykép:
Wiktor Janik/PAP)

Solidarni z Węgrami

Pomoc gdańszczan
dla powstańców
węgierskich w 1956 r.

In solidarity with Hungary

Gdańsk residents helping
Hungarian insurgents in 1956

Szolidaritásban a magyarokkal

Gdańsk lakóinak segítsége
a magyar felkelők számára
1956-ban

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Partner wystawy:

Instytut Liszta
Węgierskie Centrum Kultury Warszawa

Gdańsk 2021

Wystawa została przygotowana przez
Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Gdańsku

Autor: Izabela Brzezińska

Opracowanie graficzne: Piotr Wiejak

Recenzja: Krzysztof Filip

Recenzja projektu graficznego: Łukasz Pogoda

Korekta: Anna Świtalska-Jopek

Tłumaczenie na język angielski: Katarzyna Jopek

Tłumaczenie na język węgierski: Andrzej Kovács

Na wystawie zaprezentowano materiały pochodzące ze zbiorów: Forum Polskiej Agencji Fotografów (Forum), „Kuriera Lubelskiego”, Polskiej Agencji Prasowej (PAP), Sekcji Historycznej Biblioteki Politechniki Gdańskiej (SHBPG) oraz ze zbiorów prywatnych Czesława Skonki.

Twórcy wystawy dołożyli wszelkich starań, aby ustalić wszystkich autorów wykorzystanych materiałów. Nie zawsze było to możliwe. W razie wątpliwości prosimy o kontakt z Oddziałowym Biurem Edukacji Narodowej w Gdańsku.

The exhibition was prepared by the
Branch Office of National Education of the IPN in Gdańsk

Author: Izabela Brzezińska

Graphic design: Piotr Wiejak

Review: Krzysztof Filip

Graphic design review: Łukasz Pogoda

Proofreading: Anna Świtalska-Jopek

English translation: Katarzyna Jopek

Hungarian translation: Andrzej Kovács

The exhibition presents materials from the archives of the Forum of the Polish Photographers Agency (Forum), *Kurier Lubelski*, the Polish Press Agency (PAP), the Historical Section of the Library of the Gdańsk University of Technology (SHBPG) and from the private archive of Czesław Skonka.

The creators of the exhibition have made every effort to identify all authors of the materials used. It was not always possible. In case of any doubts please contact the Branch Office of National Education in Gdańsk.

A kiállítást a Nemzeti Emlékezet Intézete gdański
kirendeltségének Oktatási Osztálya készítette.

Szerző: Izabela Brzezińska

Grafikai tervezés: Piotr Wiejak

Lektorálta: Krzysztof Filip

Grafikai tervezés bírálata: Łukasz Pogoda

Korrektúra: Anna Świtalska-Jopek

Angol fordítás: Katarzyna Jopek

Magyar fordítás: Andrzej Kovács

A kiállítás a Lengyel Fényképészeti Ügynökség Fórumának (Forum), a *Kurier Lubelski*, a Lengyel Távirati Iroda (PAP) és a Gdański Műszaki Egyetem Könyvtára Történeti Szekciójának (SHBPG) gyűjteményeiből, valamint Czesław Skonka magánkollekciójából származó anyagokat mutatja be.

A kiállítás szervezői mindent megtettek a felhasznált anyagok összes szerzőjének azonosítása érdekében, nem mindig jártak sikerrel. Kétségek felmerülése esetén kérjük, forduljon a gdański Oktatási Osztályhoz.

Polak, Węgier – dwa bratanki...

Pole and Hungarian brothers be...

Lengyel, magyar – két jó barát...

PL | W społeczeństwach polskim i węgierskim od pokoleń obecne jest przekonanie o łączącej nasze narody więzi, która sprawia, że określamy siebie nawzajem mianem braci. Sprawdzian tej przyjaźni nastąpił m.in. w październiku i listopadzie 1956 r. Oba narody zdały go pozytywnie. Kiedy w Polsce trwały demonstracje służące demokratyzacji kraju rządzonego przez komunistów, naród węgierski poparł dążenia Polaków. W czasie dramatycznej sytuacji na Węgrzech Polacy pospieszyli z pomocą, dostarczając krew, leki i produkty pierwszej potrzeby.

EN | For generations in Polish and Hungarian societies there has been a belief in a bond that binds our nations and makes us refer to each other as brothers. This friendship was tested, i.e., in October and November 1956. Both nations passed that test. When demonstrations were taking place in Poland to democratize the country ruled by communists, the Hungarian nation supported the aspirations of Poles. During the dramatic situation in Hungary, Poles rushed to the rescue by providing blood, medicines and other essential products.

HU | A lengyel és a magyar társadalomban generációk óta jelen van a nemzetekink összetartozásának a tudata, ami miatt barátként hivatkozunk egymásra. Ez a barátság 1956 októberében és novemberében kiállta az idők próbáját. Amikor a kommunista Lengyelországban tüntetések zajlottak az ország demokratizálása mellett, a magyar nemzet támogatta a lengyelek törekvéseit, míg a magyarországi dráma idején a lengyelek azonnali segítséget nyújtottak - vért, gyógyszereket és alapvető szükségleteket kielégítő termékeket küldve.

◀ Rozładunek transportu krwi oddanej przez poznaniaków, listopad 1956 r. (Zbiory PAP)

EN | Unloading a transport of blood donated by Poznań residents, November 1956 (PAP archive)

HU | Poznańi lakosok által adományozott vérszállítmány kirakodása, 1956 november. (PAP)

Poznań Czerwiec 1956 r.

Poznań June 1956

Poznań 1956. június

PL | 28 czerwca 1956 r. w Poznaniu wybuchł bunt robotników przeciwko władzy komunistycznej. Zaczęło się od pokojowego pochodu pracowników Zakładów Metalowych im. Józefa Stalina (wcześniej nosiły imię Hipolita Cegielskiego, do którego wróciły 1 listopada 1956 r.). Do nich dołączyli robotnicy innych zakładów pracy oraz mieszkańcy Poznania. Wobec niechęci rządzących do rozmów z demonstrantami tłum zaczął wdzierać się do budynków lokalnych władz, wznosząc hasła: „Żądamy chleba i wolności!”, „Precz z ruską dyktaturą!”, „My chcemy Boga!”, „Precz z komunizmem!”. Władza komunistyczna użyła siły (3 tys. żołnierzy w mieście, 7 tys. na jego obrzeżach). Walki na ulicach Poznania trwały do 29 czerwca (pojedyncze strzały słyszano jeszcze 30 czerwca). Według oficjalnych danych zginęły co najmniej 73 osoby, kilkaset zostało rannych, 700 poddano represjom, a kilkadziesiąt stanęło przed sądem.

EN | On 28th June 1956, a workers' revolt against the communist authorities broke out in Poznań. It began with a peaceful march of employees of Joseph Stalin Metal Plant (formerly named after Hipolit Cegielski; the name was restored on 1st November 1956). They were joined by workers from other workplaces and the inhabitants of Poznań. In the face of the government's reluctance to talk to demonstrators, the crowd began to burst into the buildings of local authorities, raising slogans: "We want bread and freedom!", "Down with the Russian dictatorship!", "We want God!", "Down with communism!". The communist authorities used force (3,000 soldiers in the city, 7,000 on its outskirts). The fights in the streets of Poznań lasted until 29th June (single shots were heard on 30th June). According to official data, at least 73 people were killed, several hundred injured, 700 subjected to repression, and several dozen brought to trial.

HU | 1956. június 28-án Poznańban munkáslázadás tört ki a kommunista kormány ellen. Mindez a helyi Sztálin (1956. november 1-től újra Hipolit Cegielski nevét viselő) Fémművek munkásai békés felvonulásával kezdődött, hozzájuk más munkások és Poznań lakói is csatlakoztak. Szembesülve azzal, hogy a kormány nem kíván tárgyalásokba bocsátkozni a tüntetőkkel, a tömeg betört a helyi hatóságok épületeibe, a következő jelszavakat skandálva: „Kenyeret és szabadságot követelünk!”, „Le az orosz diktatúrával!”, „Istent akarjuk!”, „Le a kommunizmussal!”. A kommunista hatóságok erőszakot alkalmaztak: 3 ezer katonát vezényeltek Poznańba, 7 ezer pedig körülvette a várost. Az utcai harcok június 29-ig tartottak (június 30-án még szórványos lövöldözés hallatszott). A hivatalos adatok szerint legalább 73 személy vesztette életét, több százan megsebesültek, a megtorlások több mint 700 főt érintettek, közülük néhány tucatnyit bíróság elé állítottak.

◀ Protestujący poznaniacy na ulicach miasta, 29 czerwca 1956 r. (Fot. Topfoto, zbiory Forum)

EN | Protesters on the streets of Poznań, 29th June 1956 (photo by Topfoto, Forum archive)

HU | Poznańi tüntetők a város utcáin, 1956. június 29. (Fénykép: Topfoto/Forum)

Polska Październik 1956 r.

Polska October 1956

Lengyelország 1956. októbere

◀ Władysław Gomułka oklaskiwany przez zgromadzonych na placu Defilad w Warszawie, 24 października 1956 r. (Fot. Zdzisław Ołubczyński, zbiory Forum)

EN | Władysław Gomułka applauded by those gathered at Plac Defilad in Warsaw, 24th October 1956 (photo by Zdzisław Ołubczyński, Forum archive)

HU | Lelkes ováció Władysław Gomułka számára a varsói Plac Defilad téren összegyűltekől, 1956. október 24-én. (Fénykép: Zdzisław Ołubczyński/Forum)

▼ Wiece poparcia dla Władysława Gomułki na placu Defilad w Warszawie, 24 października 1956 r. (Fot. Władysław Sławny, zbiory Forum)

EN | A rally of support for Władysław Gomułka at Plac Defilad in Warsaw, 24th October 1956 (photo by Władysław Sławny, Forum archive)

HU | Władysław Gomułkát támogató tüntetés a Plac Defilad téren Varsóban, 1956. október 24-én. (Fénykép: Władysław Sławny/Forum)

PL | W październiku 1956 r. w Polsce odbywały się wiece poparcia dla Władysława Gomułki, który w sierpniu powrócił do polityki. Postrzegano go powszechnie jako ofiarę okresu stalinizmu, ponieważ w 1951 r. trafił do aresztu w wyniku tarć we władzach PRL. 21 października 1956 r. Gomułka został I sekretarzem KC PZPR. Przedstawił społeczeństwu polskiemu program umiarkowanych reform politycznych i gospodarczych. Przede wszystkim dawał Polakom nadzieję na lepsze życie, mógł więc liczyć na duże poparcie. Wcześniej, z powodu niezadowolenia Nikity Chruszczowa z sytuacji politycznej, Polsce groziła interwencja Północnej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej, której jednostki ruszyły z baz na Dolnym Śląsku i Pomorzu Zachodnim w kierunku Warszawy i zatrzymały się w odległości 100 km od stolicy. Wojska sowieckie czekały w gotowości do ataku na Polskę. Ich powrót do baz nastąpił dopiero po wybuchu rewolucji węgierskiej. Cudem udało się uniknąć rozlewu krwi. Ostatecznie Chruszczow zgodził się na wybór Gomułki na I sekretarza KC PZPR.

EN | In October 1956, rallies of support were held in Poland for Władysław Gomułka, who returned to politics in August. He was widely perceived as a victim of the Stalinist period, because in 1951 he was arrested as a result of friction in the authorities of the Polish People's Republic. On 21st October 1956, Gomułka became the first secretary of the Central Committee of the Polish United Workers' Party. He presented to Polish society a programme of moderate political and economic reforms. Most importantly, he gave Poles hope for a better life, so he could count on a lot of support. Earlier, due to Nikita Khrushchev's dissatisfaction with the political situation, Poland was threatened with the intervention of the Northern Group of the Soviet Army, whose units moved from bases in Lower Silesia and Western Pomerania towards Warsaw and stopped 100 km from the capital. The Soviet army was ready to attack Poland. They returned to their bases only after the outbreak of the Hungarian Revolution. Miraculously, bloodshed was avoided. Ultimately Khrushchev agreed to elect Gomułka as the first secretary of the Central Committee of the Polish United Workers' Party.

HU | 1956 októberében Lengyelországban tüntetéseket tartottak Władysław Gomułka mellett, aki augusztusban tért vissza a politikába. Gomułkát széles körben a sztálini időszak áldozatának tekintették, mert 1951-ben a Lengyel Népköztársaság vezetésén belüli súrlódás következtében letartóztatták. 1956. október 21-én Gomułka a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára lett. Mérsékelt politikai és gazdasági reformprogramot képviselt reményt adott a lengyeleknek egy jobb életszínvonal elérésére, így nagy támogatásra számíthatott. Korábban Nyikita Hruscsov elégedetlen volt a lengyel belpolitikai helyzettel, ezért Lengyelországot a szovjet hadsereg Északi Csoportjának beavatkozása fenyegette, melynek hadosztályai az alsó-sziléziai és nyugat-pomerániai bázisokról elindultak Varsó felé és a fővárostól 100 km-re álltak meg. A szovjet hadsereg készen állt Lengyelország megtámadására. Bázisaikra csak a magyar forradalom kitörése után tértek vissza, és csoda folytán sikerült elkerülni a vérontást. Végül Hruscsov beleegyezett Gomułka a LEMP Központi Bizottságának első titkárává való megválasztásába.

Gdańsk Październik 1956 r.

Gdańsk October 1956

Gdańsk 1956. októbere

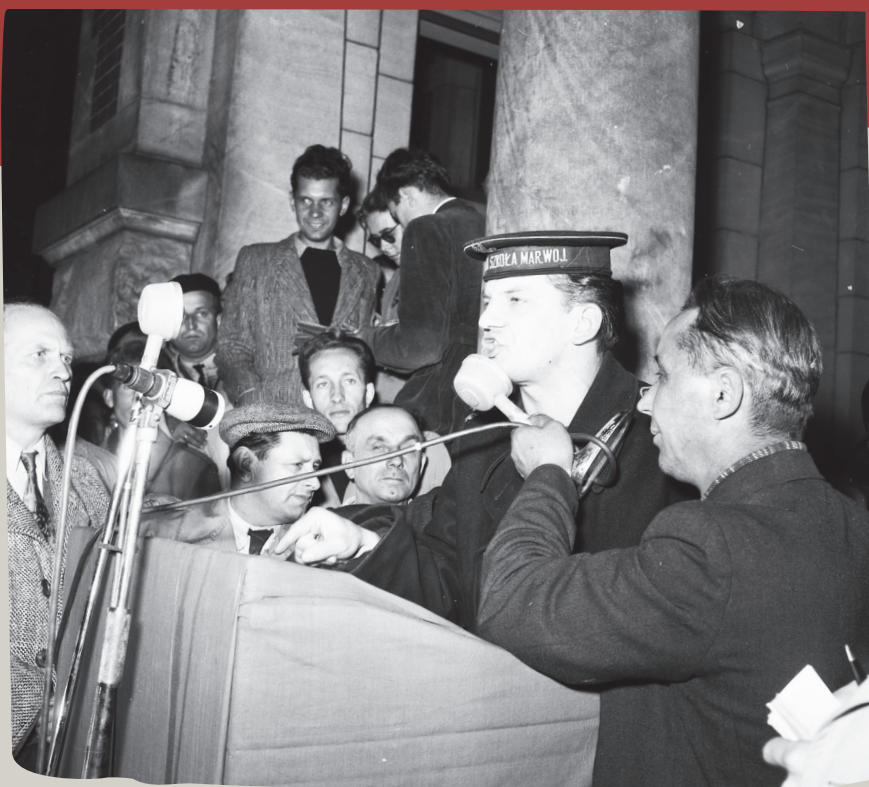
▲ Wiece na Politechnice Gdańskiej w październiku 1956 r. (Fot. Janusz Uklejewski. Zbiory PAP)

EN |

Rally at the Gdańsk University of Technology in October 1956 (photo by Janusz Uklejewski. PAP archive)

HU |

Tüntetés a Gdański Műszaki Egyetemen 1956 októberében. (Fénykép: Janusz Uklejewski/PAP)

◀ Oficer Marynarki Wojennej przemawiający w trakcie wiecu. (Fot. Janusz Uklejewski. Zbiory PAP)

EN | Navy officer speaking at the rally (photo by Janusz Uklejewski. PAP archive)

HU | Tüntetés közben beszédet tartó haditengerészeti tiszt. (Fénykép: Janusz Uklejewski/PAP)

◀ Uczestnicy wiecu poparcia dla Władysława Gomułki na Politechnice Gdańskiej, październik 1956 r. (Fot. Janusz Uklejewski. Zbiory PAP)

EN | Participants of the rally of support for Władysław Gomułka at the Gdańsk University of Technology, October 1956 (photo by Janusz Uklejewski. PAP archive)

HU | A Władysław Gomułkát támogató tüntetés résztvevői a Gdański Műszaki Egyetemen, 1956. október. (Fénykép: Janusz Uklejewski/PAP)

PL | W Gdańsku podczas zebrania Związku Młodzieży Polskiej i Zrzeszenia Studentów Polskich przy Politechnice Gdańskiej powołano Komitet Organizacyjny wiecu, który planowano zwołać 22 października 1956 r. pod hasłem „Aby czyn nie stał się mitem!”. Największy wiec poparcia dla Gomułki na Wybrzeżu Gdańskim odbył się na dziedzińcu Politechniki Gdańskiej. Zebrało się 30 tys. ludzi. W trakcie wiecu p.o. dowódca Marynarki Wojennej adm. Jan Wiśniewski zapewniał zebranych, że w razie ataku floty sowieckiej stojącej w Zatoce Gdańskiej zachowa lojalność względem społeczeństwa polskiego. Parę dni wcześniej nie zgodził się, aby sowiecki krążownik „Zdanow”, trzy niszczyciele i dwa inne okręty wpłynęły do portu w Gdyni. Wejścia strzegł niszczyciel „Błyskawica”. W tej sytuacji sowieckie okręty zakotwiczyły na redzie w okolicach Helu.

EN | In Gdańsk, during a meeting of the Polish Youth Association and the Association of Polish Students at the Gdańsk University of Technology, the Organizing Committee of the rally was established, which was planned to be convened on 22nd October 1956 under the slogan “Let the act not become a myth!”. The largest rally of support for Gomułka on the Gdańsk Coast took place in the courtyard of the Gdańsk University of Technology. 30,000 people gathered there. During the rally, acting commander of the Navy rear admiral Jan Wiśniewski assured the gathered that in the event of an attack by the Soviet fleet standing in the Gulf of Gdańsk, he would remain loyal to Polish society. A few days earlier, he refused to let the Soviet cruiser *Zhdanov*, three destroyers and two other ships enter the port of Gdynia. The entrance was guarded by the destroyer *Błyskawica*. In this situation, the Soviet ships anchored in the roadstead near Hel.

HU | Gdańskban a Lengyel Ifjúsági Szövetség és a gdański Műegyetem Diákszövetsége 1956. október 22-re hívott össze egy tömegtüntetést „A tett ne váljon mítosszá!” jelszóval. A gdański Tengermelléken a legnagyobb tüntetésre Gomułka támogatására a Gdański Műszaki Egyetem udvarán került sor, ahol 30 ezer ember gyűlt össze. A tüntetés során a haditengerészet megbízott parancsnoka, Jan Wiśniewski ellentengernagy biztosította a tömeget, hogy a Gdański-öbölben álló szovjet flotta támadása esetén hűséges marad a lengyel társadalomhoz. Néhány nappal korábban pedig a haditengerészet nem volt hajlandó beengedni a „Zsdanov” szovjet cirkálót, három rombolót és két egyéb hadihajót Gdynia kikötőjébe, amelynek bejáratát a „Błyskawica” romboló őrizte. Így a szovjet hadihajók kénytelenek voltak lehorgonyozni a Hel-félsziget mellett.

Postulaty Politechniki Gdańskiej

Postulates of the Gdańsk
University of Technology

A Gdański Műszaki
Egyetem követelése

► Doc. dr Jerzy Rutecki przemawiający w trakcie wiecu. (Zbiory SHBPG)

EN | Doc. dr Jerzy Rutecki speaking at the rally (SHBPG archive)

HU | Tüntetés közben beszédet tartó dr. Jerzy Rutecki docens (SHBPG)

▼ Wiec na Politechnice Gdańskiej, październik 1956 r. (Zbiory SHBPG)

EN | Rally at the Gdańsk University of Technology, October 1956 (SHBPG archive)

HU | Tüntetés a Gdański Műszaki Egyetemen 1956 októberében. (SHBPG)

PL | Pierwszy projekt postulatów opublikowały „Kontrasty” – dwutygodnik studentów i młodej inteligencji Wybrzeża. Podczas wiecu domagano się od władz zwolnienia prymasa Stefana Wyszyńskiego z internowania, odwołania sowieckich oficerów z wojska i Konstantego Rokossowskiego ze stanowiska ministra obrony narodowej, zdymisjonowania sekretarzy KW PZPR Jana Trusza i Izydora Kunata, likwidacji UB i cenzury, zaprzestania zagłuszania zagranicznych radiostacji, wprowadzenia religii do szkół i in. 23 października na PG odbył się kolejny wiec. Uzupełniono tekst rezolucji. Następnie manifestanci odprowadzili na dworzec PKP swoich przedstawicieli udających się do Warszawy na spotkanie z Władysławem Gomułką. W składzie delegacji znaleźli się m.in. prof. Władysław Czerny i doc. dr Jerzy Rutecki (przewodniczący). Drugi z nich 25 października zdał relację ze spotkania z Gomułką zebranych w auli PG. Zaapelował o spokój i „uczciwą pracę”.

EN | The first draft of postulates was published by Contrasts – a biweekly magazine of students and young intelligentsia of the Coast. During the rally, it was demanded that the authorities release Primate Stefan Wyszyński from internment, dismiss Soviet officers from the army and Konstanty Rokossowski from the post of Minister of National Defence, dismiss the secretaries of the Polish United Workers’ Party Jan Trusz and Izydor Kunat, abolish the Security Office and censorship, stop jamming foreign radio stations, introduce religion to schools, etc. Another rally took place on 23rd October at the Gdańsk Univeristy of Technology. The text of the resolution was amended. Then the demonstrators escorted their representatives to the railway station on their way to Warsaw to meet Władysław Gomułka. The delegation included, i.a., prof. Władysław Czerny and doc. dr. Jerzy Rutecki (chairman). On 25th October the latter reported on the meeting with Gomułka to those gathered in the hall of the Gdańsk Univeristy of Technology. He called for peace and “honest work”.

HU | A követelések első tervezetét a pomerániai diákok és fiatalok kéthetilapja, a „Kontrasty” tette közzé. A tüntetés során követelték a hatóságoktól Stefan Wyszyński bíboros, prímás az internálásból való elengedését, a szovjet tisztek, valamint Konstanty Rokossowski honvédelmi miniszter elbocsátását a lengyel hadseregből, Jan Trusz és Izydor Kunat, a Lengyel Egyesült Munkáspárt végrehajtó bizottsága titkárai lemondását, az államvédelmi hatóság (UB) és a cenzúra felszámolását, a külföldi rádióállomások zavarása megszüntetését, a hittan bevezetését az iskolákba, stb. Október 23-án újabb tüntetésre került sor a Gdański Műegyetemen. A határozat szövegét kiegészítették. Ezután a tüntetők a vasútállomásra kísérték a képviselőiket, akik Varsóba indultak, hogy találkozzanak Władysław Gomułkával. A delegációban többek között helyet kapott prof. Władysław Czerny és dr. Jerzy Rutecki docens delegációvezető. Az utóbbi október 25-én számolt be a Gomułkával folytatott találkozóóról a Gdański Műszaki Egyetem aulájában összegyűlteknek, ahol békére és „becsületos munkára” szólított fel.

Węgry Październik 1956 r.

Hungary October 1956

Magyarország 1956. októbere

► Protestujący Węgrzy pod pomnikiem Sándora Petőfi.
(KEYSTONE, zbiory PAP)

EN | Hungarians protesting at the statue of Sándor Petőfi (photo by KEYSTONE, PAP archive)

HU | Petőfi Sándor szobra előtt tiltakozó magyarok. (KEYSTONE, PAP)

PL | 23 października 1956 r. węgierscy studenci zorganizowali wiec poparcia dla polskich przemian politycznych. Manifestacja rozpoczęła się na placu pod pomnikiem polsko-węgierskiego bohatera z 1848–1949 r. gen. Józefa Bema pod hasłem „Wszyscy Węgrzy chodźcie z nami, pójdziemy za Polakami!”. Węgierska władza komunistyczna poprosiła o interwencję wojska sowieckie. Po początkowym sukcesie powstańców węgierscy komuniści ponownie wezwali siły zbrojne ZSRS, które po raz drugi wkroczyły do Budapesztu 4 listopada 1956 r. Wybrano rząd Jánoša Kádára, który rozprawił się z poprzednikami, m.in. stracono premiera Imrego Nagya i jego najbliższych współpracowników.

EN | On 23rd October 1956, Hungarian students organized a rally to support Polish political changes. The demonstration began on the square at the monument of the Polish-Hungarian 1848–1949 hero gen. Józef Bem under the slogan “All Hungarians, come with us, we will follow the Poles!”. The Hungarian communist authorities asked for the intervention of the Soviet army. After the initial success of the insurgents, the Hungarian communists again summoned the armed forces of the USSR, which entered Budapest for the second time on 4th November 1956. The government of János Kádár was elected, which dealt with its predecessors; i.a., Prime Minister Imry Nagy and his closest associates were executed.

HU | 1956. október 23-án a magyar diákok tüntetést szerveztek a lengyel politikai változások támogatására. A demonstráció az 1848–1949-es lengyel-magyar hős, Bem József tábornok szobra előtti téren kezdődött el a „Lengyelország példát mutat, kövessük a magyar utat!” jelszó jegyében. A magyar kommunista hatóságok a szovjet hadsereg beavatkozását kérték. A felkelők kezdeti sikere után a magyar kommunisták ismét behívták a Szovjetunió fegyveres erőit, amelyek 1956. november 4-én másodszor is bevonultak Budapestre. Megalakult Kádár János kormánya, amely leszámolt elődeivel, többek között kivégezték Nagy Imre miniszterelnököt és legközelebbi munkatársait.

◀ Demonstrujący na ulicach Budapesztu jesienią 1956 r. (Zbiory PAP)

EN | Demonstrators on the streets of Budapest in the fall of 1956 (PAP archive)

HU | Tüntetőik Budapest utcáin 1956 őszén. (PAP)

Wiece poparcia dla Węgrów

Rallies of support for Hungarians

A magyarokat támogató tüntetések

◀ Wiece poparcia dla powstańców węgierskich organizowano w różnych miastach, m.in. w Olsztynie na placu Czerwonym, październik 1956 r. (Fot. Waław Kapusto, zbiory Forum)

EN | Rallies of support for Hungarian insurgents were organized in various cities, i.a. in Olsztyn on Plac Czerwony, October 1956 (photo by Waław Kapusto, Forum archive)

HU | A magyar felkelőket támogató tüntetéseket különböző városokban is szerveztek, például Olsztynban a Vörös téren, 1956. októberében. (Fénykép: Waław Kapusto/ Forum)

◀ Fragment pomnika Józefa Stalina zniszczonego podczas powstania węgierskiego w 1956 r. (KEYSTONE, zbiory PAP)

EN | Fragment of the monument to Joseph Stalin destroyed during the Hungarian uprising in 1956 (photo by KEYSTONE, PAP archive)

HU | Az 1956-os magyar forradalom során ledöntött budapesti Sztálin-szobor darabja. (KEYSTONE/PAP)

PL | 24 października 1956 r. do uczestników wielotysięcznego wiecu poparcia dla Władysława Gomułki na placu Defilad w Warszawie dołączyła kilkutysięczna grupa studentów niosących węgierskie flagi na znak solidarności z Węgrami. Później część manifestantów przeszła pod gmach ambasady Węgier w Warszawie. Inni udali się pod kolumnę Zygmunta na placu Zamkowym, gdzie odbył się krótki wiec pod hasłem „Warszawa-Budapeszt-Belgrad”. 29 października o godz. 15.30 studenci Politechniki Gdańskiej zorganizowali w auli uczelni wiec poparcia dla studentów węgierskich. Podobne inicjatywy podejmowano również w innych miastach Polski.

Bilans węgierskiej tragedii

W powstaniu węgierskim zginęło 2500 Węgrów, ponad 20 tys. zostało aresztowanych lub internowanych, a kilkanaście tysięcy odniosło rany. Z kraju wyemigrowało ok. 200 tys. obywateli. Po zakończeniu walk ok. 230 osób skazano na śmierć i stracono.

EN | On 24th October 1956, a group of several thousand students who carried Hungarian flags as a sign of solidarity with Hungary joined the participants of the multi-thousand rally of support for Władysław Gomułka at Plac Defilad in Warsaw. Later, some of the demonstrators went to the Hungarian embassy in Warsaw. Others went to the Sigismund's Column on Plac Zamkowy, where a short rally was held under the slogan “Warsaw-Budapest-Belgrade”. On 29th October at 3.30pm Gdańsk University of Technology students organized a rally in support of Hungarian students in the university hall. Similar initiatives were also undertaken in other Polish cities.

The aftermath of the Hungarian tragedy

2,500 Hungarians died in the Hungarian uprising, more than 20,000 were arrested or interned, and several thousand were injured. About 200,000 citizens emigrated from the country. After the end of the fights about 230 people were sentenced to death and executed.

HU | 1956. október 24-én a Władysław Gomułkát támogató tüntetés több ezer résztvevőjéhez a varsói Plac Defilad téren csatlakozott pár ezer diákból álló, magyar zászlókat lengető, a magyarokkal szolidaritást vállaló csoport. Később a tüntetők egy része átment a varsói magyar nagykövetség épületéhez. Mások pedig a Királyi Vár előtti Zsigmond-oszlophoz mentek, ahol rövid tüntetést tartottak a „Varsó-Budapest-Belgrád” jelszó jegyében. Október 29-én 15.30-kor a Gdański Műszaki Egyetem hallgatói magyar fiatalokat támogató tüntetést szerveztek az egyetem aulájában. Hasonló rendezvények más lengyel városokban is történtek.

A magyar tragédia mérlege

A szabadságharc során 2500 magyar veszítette életét, több mint 20 ezer főt letartóztattak vagy internáltak, több ezren pedig megsebesültek. Mintegy 200 ezer állampolgár menekült el az országból. A harcok befejezése után mintegy 230 embert ítéltek halálra és végezték ki.

Pomoc Polaków

Polish help

Lengyel segítség

▲ Zbiórka pieniędzy na lekarstwa dla Węgrów. (Fot. Bolesław Miedza, zbiory PAP)

EN |

Raising money for medicines for Hungarians.
(photo by Bolesław Miedza, PAP archive)

HU |

Pénzgyűjtés gyógyszerekre a magyaroknak.
(Fénykép: Bolesław Miedza/PAP)

◀ Zbiórka pieniędzy dla potrzebujących Węgrów. (Zbiory PAP)

EN | Raising money for Hungarians in need. (PAP archive)

HU | Pénzgyűjtés a rászoruló magyaroknak. (PAP)

◀ Oddawanie krwi przez Polaków dla potrzebujących Węgrów. (Fot. Zbigniew Matuszewski, zbiory PAP)

EN | Poles donating blood for Hungarians in need. (photo by Zbigniew Matuszewski, PAP archive)

HU | Lengyelek vért adnak a rászoruló magyaroknak. (Fénykép: Zbigniew Matuszewski/PAP)

PL | Pierwszy transport z pomocą dotarł na Węgry z Polski. Były to artykuły pierwszej potrzeby, ale też niezbędna krew i lekarstwa. W pomoc angażowali się Polacy w różnym wieku o zróżnicowanym statusie materialnym i wykształceniu. W zbiórce finansów brały również udział dzieci, które niejednokrotnie oddawały swoje długo składane oszczędności, wiedząc, że dzieci węgierskie bardziej ich potrzebują. Wartość pomocy Polaków, która stanowiła inicjatywę oddolną, szacuje się na ówczesne 2 mln dolarów. Przewyższała ona wsparcie udzielone Węgrom przez rząd USA.

EN | The first aid shipment that reached Hungary from Poland included basic necessities, but also indispensable blood and medicines. Poles of all ages, material status and education were involved in the efforts to help Hungary. Children also participated in the fundraising, often donating their long-term savings, knowing that Hungarian children needed them more. The value of Polish aid, which was a bottom-up initiative, is estimated at USD 2 million, in 1956 dollars. It exceeded the value of support given to Hungary by the US government.

HU | A lengyel segélyszállítmányok elsőként érkeztek Magyarországra, amelyek alapvető szükségleteket kielégítő termékeket, valamint a nélkülözhetetlen vért és gyógyszereket tartalmaztak. A segítségnyújtásban különböző anyagi helyzetű és végzettségű emberek vettek részt. Az adománygyűjtésben sok gyermek is segédkezett, akik gyakran megtakarított pénzüket adták oda a rászoruló magyar gyerekek számára. A társadalmi összefogás eredményeként adott lengyel segítség értékét 2 millió dollárra becsülik, és ez az összeg meghaladta azt a támogatást, amelyet Magyarországnak az Egyesült Államok kormánya nyújtott.

Pomorze pomaga Węgrom

Pomerania helps Hungary

Pomeránia segíti a magyarokat

▲ Dzieci pakujące niezbędne produkty dla Węgrów. (Zbiory PAP)

EN |

Children packing essential products for Hungarians (PAP archive)

HU |

Gyerekek csomagolják az alapvető szükségletet kielégítő termékeket a magyarok számára. (PAP)

▼ Apel o oddawanie krwi dla Węgrów. (Zbiory Czesława Skonki)

EN | An appeal to donate blood to Hungarians (Czesław Skonka archive)

HU | Felszólítás a magyaroknak való véradásra. (Czesław Skonka gyűjteménye)

► Dzieci z II klasy SP nr 35 w Gdańsku Oliwie przyniosły do Wojewódzkiego Oddziału PCK zebraną z własnych oszczędności kwotę, którą przeznaczyły dla dzieci węgierskich. Do pieniędzy dołączyły list o następującej treści: „Kochane dzieci węgierskie, przykro nam z powodu nieszczęścia, jakie Was spotkało. Chcemy przyjść Wam z pomocą, dlatego przesyłamy pieniądze na lekarstwa. Życzymy Wam zdrowia i żebyście nigdy więcej nie przeżywali takich smutnych chwil”.
„Dziennik Bałtycki”, 25/26 XI 1956

HU | A Gdańsk-Oliwa 35. általános iskola 2. osztályának gyermekei elhozták a Lengyel Vöröskereszt Vajdasági Kirendeltségéhez a saját megtakarításait, amelyet a magyar gyerekeknek szántak. A pénzt a következő levél kísérte: „Kedves magyar gyerekek, szomorúan hallottunk a szerencsétlenségről, ami Titeket ért. Segíteni akarunk, ezért pénzt küldünk a gyógyszerekre. Kívánunk Nektek jó egészséget és azt, hogy soha többé ne éljeteek át ilyen szomorú pillanatokat”.
„Dziennik Bałtycki”, 1956. november 25-26.

EN | Children from the second year of Primary School No. 35 in Gdańsk Oliwa brought to the Provincial Branch of the Polish Red Cross the amount collected from their own savings, which they earmarked for Hungarian children. The money was accompanied by a letter saying: “Dear Hungarian children, we are sorry for the misfortune that befell you. We want to come to your aid, and so we’re sending money for medicines. We wish you health and hope that you will never experience such sad moments again”.
Dziennik Bałtycki, 25/26 XI 1956

Drugoklasiści ze szkoły nr 35 swoim kolegom na Węgrzech

Wzruszającym dowodem zrozumienia i współczucia polskich dzieci dla losu dzieci węgierskich była wczorajsza wizyta malców z klasy IIa, szkoły podst. nr 35 w Oliwie, w Woj. Oddz. PCK. Przynieśli oni uzbieraną z własnych skarbonkowych oszczędności sumę 80 zł przeznaczając ją dla węgierskich kolegów, oraz dołączyli następującej treści list:

„Kochane dzieci węgierskie, przykro nam z powodu nieszczęścia, jakie Was spotkało. Chcemy przyjść Wam z pomocą, dlatego przesyłamy pieniądze na lekarstwa. Życzymy Wam zdrowia, i żebyście nigdy więcej nie przeżywali takich smutnych chwil“.

Pieniądze i list przekazano Centralnemu Zarządowi PCK w Warszawie, który dar ten prześle adresatom.

PL | Węgrom pomagały liczne zakłady pracy z Pomorza, przekazując pieniądze, deklarując chęć przyjęcia na wypoczynek węgierskich sierot i oddając krew. W zbiórkę pieniędzy angażowały się również dzieci, młodzież i studenci. Pieniądze zbierano na ulicach. Pomoc na rzecz powstańców węgierskich koordynował Wojewódzki Oddział PCK w Gdańsku. W prace te byli również zaangażowani nauczyciele i studenci Politechniki Gdańskiej. Utworzono Gwardię Narodową wzorowaną na węgierskiej, na której czele stanął Polak – uchodźca z Węgier – Zdzisław Dzitko. Gdańszczanie chcieli również udzielić Węgrom pomocy militarnej. Z taką ofertą wybrali się do ambasady węgierskiej w Warszawie delegaci gdańskich robotników. Natomiast studenci PG zamierzali utworzyć Batalion Pomocy Braciom – Węgrom.

EN | Hungarians were helped by numerous workplaces in Pomerania, donating money, declaring their willingness to accept Hungarian orphans for holidays and donating blood. Children, youth and students were also involved in the fundraiser. Money was collected in the streets. Aid for Hungarian insurgents was coordinated by the Provincial Branch of the Polish Red Cross in Gdańsk. Teachers and students of the Gdańsk University of Technology were also involved in this work. The National Guard was created, modelled on the Hungarian one, headed by a Pole – a refugee from Hungary – Zdzisław Dzitko. Gdańsk residents wanted to provide the Hungarians with military aid as well. With this offer, delegates of Gdańsk workers went to the Hungarian embassy in Warsaw. Students of the Gdańsk University of Technology, on the other hand, intended to create a Battalion to Aid Brothers – Hungarians.

HU | A magyarokat Pomeránia számos üzeme segítette: pénzt adományoztak, ígéretet tettek magyar árvák nyaraltatására és vért adtak. Gyermekek, fiatalok és diákok szintén részt vettek az adománygyűjtésben. Pénzt az utcán is gyűjtöttek. A magyar felkelőknek nyújtott segítséget a lengyel Vöröskereszt gdański vajdasági szervezete koordinálta. A Gdański Műszaki Egyetem tanárai és hallgatói is részt vettek ebben a munkában. Magyar mintára létrejött a Nemzetőrség is, amely élén Zdzisław Dzitko, egy második világháborús magyarországi lengyel menekült állt. Gdańsk lakói katonai segítséget is akartak biztosítani a magyaroknak. Ezzel az ajánlattal fordultak a gdański munkások küldöttei a varsói magyar nagykövetséghez, a Gdański Műegyetem hallgatói pedig a Magyar Testvéreket Segítő Zászlóaljat terveztek megalakítani.

Przyszli lekarze chcą pomóc Węgrom

Future doctors want to help Hungary

Az orvosanhallgatók segíteni akarnak a magyaroknak

▼ Powstańcy węgierscy z flagą Węgier, z której usunęli znienawidzone symbole komunizmu. (KEYSTONE, zbiory PAP)

EN | Hungarian insurgents with the Hungarian flag, from which they removed the hated symbols of communism (photo by KEYSTONE, PAP archive)

HU | Magyar felkelők a kommunizmus gyűlölt szimbólumaitól megfosztott (lyukas) magyar zászlóval. (KEYSTONE/PAP)

► „Dziennik Bałtycki”, 30 X 1956

EN | Dziennik Bałtycki, 30 X 1956

HU | „Dziennik Bałtycki”, 1956. október 30.

Inicjatywa godna poparcia

Studenci Akademii Medycznej w Gdańsku deklarują wyjazd na Węgry aby nieść pomoc rannym

Bolesnie i bardzo osobiście przeżywamy wypadki węgierskie. Naród polski, który uniknął podobnej tragedii dzięki temu, że nowe kierownictwo partyjne stanęło na czele walki o wielką odnowę w naszym kraju — nie tylko współczuje narodowi węgierskiemu, ale śpieszy mu z po-

● Dokończenie na str. 2

PL | Studenci V roku studiów na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Gdańsku zgłaszali chęć wyjazdu na Węgry w celu niesienia pomocy medycznej. Mieli pracować w grupach 3–5-osobowych pod kierunkiem doświadczonego lekarza specjalisty. Pomoc w sfinansowaniu wyjazdu studentów AMG zadeklarowali pracownicy Państwowego Teatru „Wybrzeże” w Gdańsku, chcąc przekazać na ten cel dochód z premierowego przedstawienia sztuki *Pani ministrowa*. Ostatecznie do wyjazdu studentów nie doszło z uwagi na brak zainteresowania tą formą pomocy ze strony Węgierskiego Czerwonego Krzyża. Personel oraz studenci AMG byli również bardzo zaangażowani w akcję oddawania krwi dla rannych Węgrów, m.in. zabezpieczali transporty samochodowe przewożące krew i pomoc materialną z Wybrzeża do Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża. W pomyślnym przebiegu akcji pomocowej największą rolę odegrali pracownicy Wojewódzkiej Stacji Krwiodawstwa w Gdańsku.

EN | Fifth-year students of the Faculty of Medicine at the Medical Academy in Gdańsk reported their willingness to go to Hungary in order to provide medical assistance. They were to work in groups of 3–5 people under the supervision of an experienced specialist doctor. The employees of the State Theatre “Wybrzeże” in Gdańsk have declared assistance in financing the trip of the students of the Medical Academy in Gdańsk, wanting to donate for this purpose the income from the premiere performance of the play *Pani ministrowa*. Ultimately, the departure of the students did not take place due to the lack of interest in this form of help on the part of the Hungarian Red Cross. The staff and students of the Medical University of Gdańsk were also very involved in the action of donating blood for injured Hungarians, i.a. they secured car transports carrying blood and material aid from the Coast to the Main Office of the Polish Red Cross. The employees of the Provincial Blood Donation Station in Gdańsk played the most important role in the successful course of the operation.

HU | A Gdański Orvostudományi Egyetem Orvostudományi Karának ötödéves hallgatói kijelentették, hogy hajlandóak Magyarországra utazni orvosi segítségnyújtás céljából. 3-5 fős csoportokban terveztek dolgozni, tapasztalt szakorvos felügyelete mellett. A gdański „Wybrzeże” Állami Színház munkatársai segítséget ígértek az orvostanhallgatók utazásának finanszírozásában, és e célra felajánlották a „Pani Ministrowa” („A miniszterné”) c. darab ősbemutatójából származó bevételt. Végül a diákok utazására nem került sor, mivel a Magyar Vöröskereszt részéről nem volt érdeklődés a segítségnyújtás ilyen formája iránt. A Gdański Orvostudományi Egyetem munkatársai és hallgatói lelkesen részt vettek a magyarok javára szervezett véradási akcióban, vért és segélyeket szállító gépkocsikat kísérték a Pomeránia és a Lengyel Vöröskereszt központja közötti úton. A gdański Vajdasági Vérellátó Központ munkatársai játszották a legnagyobb szerepet a segélyakció sikeres lebonyolításában.

Wdzięczność Węgrów

Hungarian gratitude

A magyarok hálája

◀ Dwujęzyczna tablica poświęcona „Studentom i mieszkańcom Gdańska wyrażającym swoją solidarność z węgierską rewolucją i walką o wolność w 1956 r.” (Fot. Izabela Brzezińska. Zbiory IPN)

EN | Bilingual plaque dedicated to “Students and residents of Gdańsk expressing their solidarity with the Hungarian Revolution and the struggle for freedom in 1956” (photo by Izabela Brzezińska. IPN archive)

HU | Kétnyelvű emléktábla az „1956-os magyar forradalom és szabadságharc iránt szolidaritásukat kifejező gdański egyetemistáknak és polgároknak” (Fénykép: Izabela Brzezińska/IPN)

PL | W pomoc dla Węgrów szczególnie angażowali się obywatele polscy narodowości węgierskiej, m.in. mieszkający od 1945 r. w Gdańsku Stefan (István) Elek. W podziękowaniu za udzieloną pomoc 22 listopada 1956 r. ambasada węgierska wystosowała do Polaków pismo, które zostało wydrukowane w prasie. Do dziś naród węgierski jest wdzięczny Polakom za udzieloną pomoc. Wyraża ją m.in. stawiając pomniki przypominające o tym wydarzeniu.

EN | Polish citizens of Hungarian nationality were particularly involved in helping Hungarians, incl. Stefan (István) Elek, who has lived in Gdańsk since 1945. In gratitude for the provided assistance, on 22nd November 1956, the Hungarian Embassy sent a letter to the Poles, which was printed in the press. To this day, the Hungarian nation is grateful to the Poles for the provided help. This is expressed, i.a., by erecting monuments to commemorate this event.

HU | A magyarok megsegítésében aktívan részt vettek a magyar nemzetiségű lengyel állampolgárok, többek között Elek István (Stefan), aki 1945 óta élt Gdańskban. 1956. november 22-én a Magyar Nagykövetség a lengyelekhez írt és a sajtóban közzétett levélben köszönte meg a segítséget. A magyar nemzet mind a mai napig hálás a lengyelek által nyújtott segítségért, ami – többek között – emlékművek felállításában jut kifejezésre.

◀ Stefan (István) Elek.
(Fot. Marcin Węgliński. Zbiory IPN)

EN | Stefan (István) Elek.
(photo by Marcin
Węgliński. IPN archive)

HU | Elek István (Stefan).
(Fénykép: Marcin
Węgliński/IPN)

▲ Pomnik wdzięczności Polakom za pomoc udzieloną Węgrom w 1956 r., odsłonięty w Lublinie w 2020 r. (Fot. Łukasz Kaczanowski, zbiory „Kuriera Lubelskiego”)

EN |

Monument of gratitude to Poles for helping Hungarians in 1956, unveiled in Lublin in 2020 (photo by Łukasz Kaczanowski, *Kurier Lubelski* archive)

HU |

A 2020-ban Lublinban leleplezett, azon lengyeleknek szentelt emlékmű, akik 1956-ban segítették a magyarokat. (Fénykép: Łukasz Kaczanowski/„Kurier Lubelski”)

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania
Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Oddział w Gdańsku
al. Grunwaldzka 216
80-266 Gdańsk

Partner wystawy:

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Instytut Liszta
Węgierskie Centrum Kultury Warszawa

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ